

RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÍSKÁNÍ SPECIALIZOVANÉ ZPŮSOBILOSTI V OBORU KLINICKÁ PSYCHOLOGIE

Klinický psycholog

dle nařízení vlády č. 463/2004 Sb., kterým se stanoví obory specializačního vzdělávání a označení odborností zdravotnických pracovníků se specializovanou způsobilostí

1. Cíl specializačního vzdělávání

Specializační vzdělávání v oboru klinická psychologie je určeno pro psychology, absolventy pětiletého akreditovaného zdravotnického magisterského jednooborového studijního oboru psychologie, event. pro absolventy akreditovaného magisterského studijního oboru jednooborového studia psychologie, pokud bylo zahájeno nejpozději ve školním roce 2007/2008 (ve smyslu zákona č. 96/2004 Sb.), kteří se připravují k samostatné práci ve zdravotnictví. Jeho cílem je získání potřebných teoretických znalostí a praktických dovedností v oblasti prevence, diagnostiky a terapie, umožňující samostatnou činnost specialisty, klinického psychologa, v ambulanci a lůžkové péči.

2. Podmínky specializačního vzdělávání

2.1 Vstupní podmínky

Podmínkou pro přijetí do specializačního vzdělávání v oboru klinická psychologie je absolvování výše uvedeného magisterského studia, event. jednooborového studijního oboru psychologie.

2.2 Průběžné podmínky

Specializační vzdělávání se uskutečňuje při výkonu povolání formou celodenní přípravy v rozsahu odpovídajícím stanovené týdenní pracovní době.

2.3 Výstupní podmínky

Celková délka specializačního vzdělávání v oboru klinická psychologie je *minimálně 60 měsíců* povinné praxe ve zdravotnictví na lůžkovém oddělení nebo v ambulanci praxi pod systematickým vedením klinického psychologa, školitele (obecné podmínky pro práci školitele upravuje § 59 zákona č. 96/2004Sb.), z toho:

a) povinná praxe na akreditovaném pracovišti minimálně 12 měsíců, z toho:

1 měsíc pod odborným dohledem klinického psychologa na lůžkovém oddělení, kde je poskytována zdravotní péče dětem,

1 měsíc pod odborným dohledem klinického psychologa na lůžkovém oddělení, kde je poskytována zdravotní péče psychiatrickým pacientům,

1 měsíc pod odborným dohledem klinického psychologa na lůžkovém oddělení, kde je poskytována zdravotní péče pacientům jiných klinických oborů.

Povinnou praxi lze vykonat ve kterékoli fázi specializačního vzdělávání též formou odborných stáží.

Účastník specializačního vzdělávání musí získat minimálně 75 kreditů ročně (za semestr specializačního vzdělávání se započítává 25 kreditů při splnění požadavků vymezených logbookem), které mu umožní přistoupit k atestační zkoušce.

b) povinná účast na vzdělávacích aktivitách pořádaných akreditovaným pracovištěm:

- povinné jednodenní semináře během specializačního vzdělávání pořádané akreditovaným zařízením,
 - *1 x v každém semestru* (3 kredity za každou účast),
- povinný specializační kurz před atestační zkouškou – 1 týden (12 kreditů),
- povinná účast na supervizních seminářích, konaných na akreditovaných pracovištích uvedených v příloze logbooku – *2x do měsíce* (3 kredity za každou účast),
- povinný kurz *Neodkladná první pomoc* – 2 dny (6 kreditů),
- povinný kurz *Základy zdravotnické legislativy* – 1 den (3 kredity),

Počet kreditů je upraven v souladu s novelizovanou vyhl. č. 423/2004 Sb.

c) doporučená účast:

- zařazení do některého psychoterapeutického vzdělávacího programu akreditovaného pro zdravotnictví,
- certifikovaný kurz *Užití Rorschachovy metody*,
- další certifikovaný kurz (např. MMPI, Vývojové škály atd.),
- další odborné akce pořádané IPVZ, AKP, Českomoravskou psychologickou společností, ČSL JEP a jinými odbornými společnostmi.

Za doporučenou účast jsou přidělovány kredity podle příslušné vyhlášky.

3. Obsah specializačního vzdělání

a) Teoretické znalosti:

Vedle znalostí a dovedností, které získal během základního vysokoškolského studia, musí klinický psycholog rozšířit a prohloubit, případně nově získat, tyto teoretické znalosti:

- *Psychologická diagnostika*: znalosti psychometrie a konstrukce testů, psychometrické parametry nejdůležitějších psychodiagnostických metod, metodologické aspekty psychodiagnostiky.

- *Klinická vývojová psychologie:* Vývoj a růst z psychologického hlediska, jeho odchylky a poruchy. Základní vývojové teorie.
- *Psychopatologie:* symptomatologie, syndromologie a nosologie psychických poruch. Psychopatologie dětství, adolescence, dospělosti a stáří. Rodinná interakce a duševní zdraví, poruchy manželského a rodinného soužití. Speciální psychosexuální problematika.
- *Psychoterapie:* Výuka v psychoterapii obsahuje teoretické základy hlavních psychoterapeutických směrů. Orientační znalost základních metod psychoterapie individuální, skupinové a rodinné u dospělých a dětí. Základní metody krizové intervence.
- *Psychologická problematika somatických onemocnění:* Psychické následky somatických onemocnění, zvláště chronických a infaustních. Psychologické aspekty tělesných a smyslových defektů. Psychologie bolesti. Psychologické aspekty medicínských výkonů. Psychosomaticky založená onemocnění. Psychologické důsledky pracovní neschopnosti a změněné pracovní schopnosti.
- *Etické otázky klinické psychologie:* Etické otázky psychodiagnostiky, psychoterapie a psychologického poradenství. Mlčenlivost v klinické psychologické praxi.
- *Pedagogika a duševní hygiena:* Výchova dětí v rodině a mimo ni; náhradní rodinná péče, částečná a úplná kolektivní výchova. Výchova a vzdělávání dětí nemocných a postižených. Děti ohrožené prostředím. Psychologické a pedagogické problémy hospitalizovaných dětí a dospívajících.
- *Orientační znalost psychofarmakologie.*
- *Somatologie:* Orientační znalost běžných fyziologických hodnot, tělesného růstu a pohlavního zrání. Biologie stárnutí. Znalost fyziologie a patofyziologie CNS a smyslových orgánů.
- *Orientace v klinických oborech medicíny:* Znalost základních koncepcí klinických oborů, všeobecného lékařství a psychiatrie. Hlubší znalosti z klinického oboru, v němž školeneц pracuje.

b) Odborné praktické znalosti a dovednosti:

- *Psychodiagnostika:* Spolehlivá praktická znalost základních psychodiagnostických technik. Povšechná orientační znalost ostatních technik. Zásady vedení diagnostického rozhovoru a pozorování. Schopnost analyzovat diagnostický problém a navrhnout optimální strategii vyšetření; formulovat psychologický nález.
- *Psychoterapie:* Praktická znalost psychoterapeutického vedení v rámci podpůrné psychoterapie. Schopnost navázat kontakt s nemocným v akutní krizi, pomoci mu ke konstruktivnímu postoji a nabídnout mu možnosti další odborné péče.
- *Klinicko-psychologické poradenství:* Schopnost posoudit z psychologického hlediska sociální, výchovnou a pracovní problematiku a poskytnout poradenskou péči v návaznosti na činnost dalších pracovníků ve zdravotnictví.

- *Rehabilitace*: Schopnost realizovat metody rehabilitace psychických funkcí, resp. celkové psychologické rehabilitace nemocných a handicapovaných osob v oboru, v němž školenec pracuje.
- *Reedukace*: Schopnost podílet se, případně vést reedukační činnost v oboru, v němž školenec pracuje.

c) Seznam požadovaných výkonů (logbook):

Uchazeč o atestační zkoušku z oboru klinická psychologie musí předložit seznam pacientů, u nichž byly provedeny tyto výkony:

- psychopatologický nálezný - popis pacienta (bez věkového omezení), jeho vzezření a chování, popis jeho rozumových funkcí, emotivity, motoriky, vůle ap., terminologií obecné psychopatologie *5 vyšetření*
- vyšetření intelektu metodou WAIS –R (nebo WAIS III, nebo WISC-III) spolu s použitím specifických metod na vyšetření paměti a pozornosti; interpretace výsledků v rámci diferenciální diagnostiky *10 vyšetření*
- vyšetření intelektu a osobnosti (včetně diagnostického rozhovoru, testů osobnosti, paměti a pozornosti apod.); interpretace výsledků v rámci diferenciální diagnostiky (vyšetření intelektu musí být provedeno metodou WAIS-R, event. WAIS III, nebo WISC-III případně její novější verzi; vyšetření osobnosti musí zahrnovat ROR nebo MMPI, případně obě metody) *20 vyšetření*
- klinické či výzkumné posouzení pacienta (bez věkového omezení) posuzovacími stupnicemi; interpretace výsledků v rámci diferenciální diagnostiky *5 vyšetření*
- komplexní vyšetření dítěte do 6 let věku, obsaženo musí být posouzení vývojové úrovně nebo vyšetření inteligence u dětí do 6 let věku s využitím globální vývojové škály (Gesell, Bayleyová, Mnichovská vývojová diagnostika) nebo globálního inteligenčního souboru pro předškolní věk (SB-IV, TM-SB, K-ABC, McCarthy); hodnocení rodinných vztahů na základě přímého pozorování interakce a/nebo alespoň 2 klinických metod (kresebné metody, Scénotest, projektivní rozhovor, varianty TAT, event. Bene-Anthony); hodnocení osobnostních charakteristik dítěte *5 vyšetření*
- komplexní vyšetření dětí školního věku (7 - 15 let) obsahující hodnocení schopností (využití globální individuální intelektové baterie a testů či škál speciálních schopností), osobnosti a rodinných vztahů (včetně diagnostického rozhovoru/hry s dítětem a rozhovoru s rodiči), k diagnostice osobnosti musí být použit ROR nebo varianta TAT a projektivní rozhovor *5 vyšetření*
- komplexní vyšetření dospívajících (13 - 18 let) obsahující kompletní vyšetření kognitivních schopností (s využitím WISC III, resp. WAIS-R nebo WAIS-III a testů speciálních schopností) a osobnosti (včetně diagnostického rozhovoru, projektivních metod a alespoň jedné metody dotazníkové) *5 vyšetření*

- komplexní vyšetření (psychické funkce intelekt, paměť, pozornost atd., osobnost, rodinné vztahy atd.) v rámci diferenciální diagnostiky. Bez věkového omezení *20 vyšetření*
 - podpůrná psychoterapie individuální, event. krizová intervence nebo klinické poradenství (bez věkového omezení) nejméně v rozsahu 5 hodin v rozmezí minimálně 3 měsíců *20 pacientů*
 - aktivní účast minimálně na 20 skupinových a/nebo komunitních sezeních vedených kvalifikovaným psychoterapeutem *20 sezení*
 - účast na supervizních seminářích na určených pracovištích. Seznam pracovišť, na nichž probíhají supervizní semináře, bude uveden jako příloha logbooku *minimálně 2x měsíčně*
- Poznámka:* Psychoterapeutické výkony lze vykazovat též, jsou-li součástí systematického psychoterapeutického výcviku.

4. Hodnocení specializačního vzdělávání

- Průběžné hodnocení školitelem** – do průkazu odbornosti (dříve specializačního indexu) průběžné dokumentování praxe během přípravy v šestiměsíčních intervalech a záznam všech absolvovaných školicích akcí, zejména povinných a dokumentace o účasti na supervizních seminářích.
- Předpoklad přístupu k atestační zkoušce**
 - absolvování povinných školicích akcí,
 - splnění požadovaných výkonů (logbook).

5. Charakteristika činností, pro které absolvent specializačního vzdělávání získal způsobilost

Po absolvování specializačního vzdělávání je klinický psycholog oprávněn k provádění níže uvedených činností bez odborného dohledu:

- provádí psychologickou diagnostiku,
- provádí psychoterapii a socioterapii,
- poskytuje neodkladnou péči v případě akutních psychických krizí a traumat,
- provádí rehabilitaci, reedukaci a resocializaci psychických funkcí,
- školí zdravotnické pracovníky v oblasti psychologie zdraví a nemoci,
- provádí psychologickou prevenci, výchovu a poradenství ke zdravému způsobu života,
- podílí se na prevenci psychologických problémů zdravotnických pracovníků,
- provádí poradenskou činnost v oblasti péče o psychický stav tělesně i duševně nemocných pacientů, včetně paliativní péče o nevléčitelně nemocné a přípravy na lékařské zákroky,
- provádí odbornou konziliární, posudkovou a dispenzární činnost.

Do doby získání specializované způsobilosti (atestační zkoušky) vykonává psycholog uvedené činnosti pouze pod odborným dohledem školitele.

Dále je klinický psycholog oprávněn k provádění činností zdravotnického pracovníka v souladu s § 3, odst. 1, 2 a § 22 zákona č. 96/2004 Sb.

6. Seznam doporučené literatury

1. MKN 10 *Duševní poruchy a poruchy chování*. SZO Ženeva, Psychiatrické centrum Praha, 1992.
2. HAŠKOVCOVÁ, H.: *Lékařská etika*. Galén, Praha, 2002.
3. HÖSCHL, C., ŠIMEK, J.: *Koncepce psychického stresu*. In: Baštecký J., Šavlík J., Šimek J.: *Psychosomatická medicína (Psychosomatic medicine)*. Praha, Grada Avicenum, 1993, s. 41-47.
4. LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D.: *Vývojová psychologie*. Grada, Praha, 1998; 2006.
5. ŘÍČAN, P., KREJČÍŘOVÁ, D.: *Dětská klinická psychologie*. 3. vyd. Grada, Praha, 1997.
6. LANGMEIER, J., a kol.: *Dětská psychoterapie*. Portál, Praha, 2000.
7. SVOBODA, M.: *Klinická diagnostika dospělých*. Portál, Praha, 1999.
8. BAŠTECKÁ, B.: *Klinická psychologie v praxi*. Portál, 2003.
9. SVOBODA, M., KREJČÍŘOVÁ, D., VÁGNEROVÁ, M.: *Psychologická diagnostika dětí a dospívajících*. Portál, Praha, 2001.
10. ŘÍČAN, P.: *Klinický psychologický nález*. Bratislava, 1979.
11. JANÍK, A., DUŠEK, K.: *Diagnostika duševních poruch*.
12. KRATOCHVÍL, S.: *Základy psychoterapie*. Portál, Praha, 1997.
13. PRAŠKO, J., HÁJEK, T., PREISS, M.: *Posttraumatická stresová porucha a jak se jí bránit*. Praha, Maxdorf, 2002. - 93 s.
14. PREISS, M.: *Klinická neuropsychologie*. Portál, Praha, 1998.
15. DSM IV
16. SMOLÍK, P.: *Duševní a behaviorální poruchy*. Max Maxdorf, Praha, 1996
17. ŘÍČAN, P., ŽENATÝ, J.: *K teorii a praxi projektivních technik*. Bratislava, 1987.
18. Manuály příslušných psychodiagnostických metod.